

УДК 378: 330.342

ГАЛИЧ Олександр Анатолійович,

кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія
e-mail: galycholeksandr@gmail.com

МОРОЗ Світлана Едуардівна,

кандидат педагогічних наук, викладач-методист,
Полтавський кооперативний коледж
e-mail: smor@meta.ua

КАЛАШНИК Олена Володимирівна,

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія
e-mail: kalashnik1968@meta.ua

**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ І РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ**

Наводяться аналітичні дані щодо діяльності підприємств у регіоні, визначаються пріоритетні галузі економіки для розвитку малого підприємництва у регіоні, аналізуються регіональні програми підтримки підприємництва; оцінюється роль закладів вищої освіти регіону у формуванні готовності майбутніх фахівців до підприємницької діяльності; аналізуються спільні освітні проекти Полтавської облдержадміністрації та закладів вищої освіти регіону, що покликані сприяти формуванню підприємницьких компетенцій молоді; обґрунтовується важливість розвитку молодіжного підприємництва та самозайнятості молоді для соціально-економічного розвитку регіону

Ключові слова: *бізнес; підприємництво; компетентнісний підхід; молодіжне підприємництво; підприємницькі компетенції; професійна освіта; соціально-економічний розвиток регіону.*

Постановка проблеми. Розвиток підприємництва є одним з ключових напрямків у процесі становлення соціально орієнтованої ринкової економіки держави і належить до пріоритетних завдань державного управління. Відомо, що малий та середній бізнес володіє високим потенціалом, але на сучасному етапі існує низка перешкод, які стримують його інтенсивний розвиток. Серед основних перешкод, які заважають розвитку економіки та бізнесу в Україні, експерти, окрім недосконалого законодавства, відсутності реформ у сфері боротьби з корупцією та інших [1], називають низьку професійну підготовку «молодих» спеціалістів, недосконалість системи підготовки кадрів, неорієнтованість регіональних закладів вищої освіти на потреби ринку [2].

Аналіз досліджень та публікацій. Важлива роль малого бізнесу для розвитку економіки регіонів досліджується у працях А. Безус, М. Долішнього, С. Вовканича, В. Геєця, Н. Тарнавської, Ф. Хміля, М. Чумаченка, К. Шафранової і багатьох

інших. Науковці обговорюють проблеми подолання бар'єрів та вирішення нагальних проблем ведення бізнесу в Україні [3, 4], молодіжного підприємництва [5], відсутності практичного досвіду молодих підприємців на час заснування власної справи [6]. У низці наукових джерел [7, 8] обґрунтовується необхідність формування у майбутніх фахівців підприємницьких компетенцій. У Європейській довідковій системі (Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework) підприємницька компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організувати підприємницьку діяльність [9].

Відомо, що молодь, використовуючи свою мобільність та інтелектуальний потенціал, безпосередньо впливає на майбутнє держави. Автори вважають, що сформована підприємницька компетентність у студентів, що навчаються за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», не тільки сприятиме покращенню ситуації на ринку праці, але й дасть сильний поштовх соціально-економічному розвитку області.

Метою статті є аналіз розвитку малого бізнесу у Полтавському регіоні, з'ясування проблемних питань та перспектив щодо фахової підготовки майбутніх підприємців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вигідне географічне розташування Полтавщини у центрі країни на перетині важливих транспортних шляхів, розвинута інфраструктура та забезпеченість кваліфікованими людськими ресурсами значною мірою сприяють формуванню ефективної та конкурентосп-

роможної економіки області. Значним потенціалом економічного зростання регіону володіють мале і середнє підприємництво, торгівля та туризм, саме тому їх розвитку у області приділяється особлива увага.

За даними Державної служби статистики України Полтавщина за рівнем розвитку малого підприємництва є одним з провідних регіонів України. Як і у попередні роки, переважна кількість се-

редніх і малих підприємств України зосереджена в місті Києві, Дніпропетровській, Харківській, Київській, Львівській, Одеській, Запорізькій, Донецькій та Полтавській областях. Станом на початок 2017 року на території Полтавської області здійснювали господарську діяльність 8989 підприємств, із них 15 – великих, 545 – середніх і 8429 малих підприємств (у т.ч. 7124 одиниць мікропідприємств) (рис. 1).

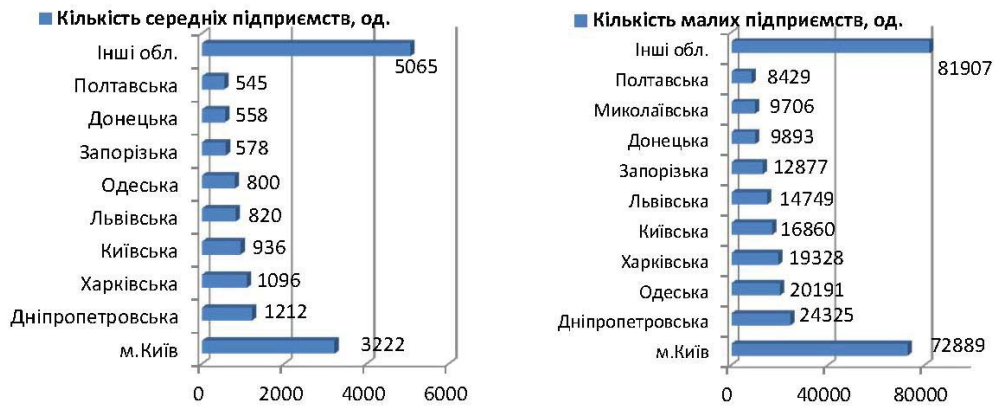

Рис. 1. Кількість підприємств малого і середнього бізнесу у регіонах на початок 2017 року (побудовано за даними Державної служби статистики України [10])

У результаті опрацювання доступної статистичної інформації, виявлено, що станом на 01.01.2017 року більшість підприємств зареєстровані і здійснюють свою діяльність у містах обласного значення, у тому числі у м. Полтаві – 3031 од. (33,72%), м. Кременчуці – 1649 од. (18,34%), м. Горішні Плавні – 227 од. (2,53%), м. Лубни – 210 од. (2,34%), м. Миргороді – 167 од. (1,86%) і м. Гадячі – 113 од. (1,26%) підприємств. Отже, переважна більшість підприємств Полтавського регіону (60,04%) зосереджена у обласному центрі та містах обласного значення.

За даними Головного управління статистики у Полтавській області у сфері малого підприємництва на початок 2017 року були задіяні 47 тис. осіб (21,7%) від загальної кількості найманих працівників; середнього – 110,1 тис. осіб (50,8%). На початку 2016 року відповідні показники становили – для малого підприємництва – 49 тис. осіб (22% від загальної кількості найманих працівників; для середнього – 109,7 тис. осіб (52,4%). Обсяг продукції, реалізованої малими підприємствами на початок 2016 року становив 26,4 млрд. грн. (14,4% від загального обсягу реалізації), середніми підприємствами – 66,3 млрд. грн. (36,4%). Станом на початок 2017 року обсяг реалізованої малими підприємствами продукції зби-

льшився і склав 33,03 млрд. грн. (15,7% від загального обсягу реалізації), середніми підприємствами відповідно – 87,45 млрд. грн. (41,5%) [11].

За регіональним рейтингом Doing Business, складеним у 2017 році, щодо оцінки легкості ведення бізнесу в регіонах України Полтавщина посіла шосте місце, хоча ще чотири роки тому була на п'ятнадцятому. Крім того, за щорічним показником Національного банку України – індексом ділових очікувань, що характеризує економічний і фінансовий стан підприємств регіону, Полтавська область піднялась на 15 % порівняно з 2016 роком [12]. У розрізі економічних видів діяльності станом на 01.01.2017 року пріоритетними сферами суб'єктів малого підприємництва Полтавського регіону залишалися сільське, лісове та рибне господарство (25,78%), оптова та роздрібна торгівля, питома вага якої у загальному обсязі складала 24,38%. Значно меншими були показники промисловості (10,55%), операцій з нерухомим майном (10,3%), будівництва (8,15%), професійної, наукової та технічної діяльності (5,61%) [11].

На початок 2018 р. малих підприємств у Полтавській області – 9653, а середніх – 559. Із-поміж середніх підприємств найбільше працюють у промисловості, у сільському господарстві, транс-

порті, наданні медичних послуг, операціях із нерухомістю, роздрібній торгівлі і сфері послуг. Найбільше малих підприємств області функціонують у сфері транспорту, наданні медичних послуг і роздрібній торгівлі, дещо менше – у сільському господарстві й промисловості. Завдяки діяльності цих підприємств у 2017 р. надходження до місцевих бюджетів усіх рівнів склали чотири мільярди гривень. Обсяг реалізованої продукції зріс порівняно з 2016 р. на 30% і склав у грошовому еквіваленті 154 мільярди гривень [13].

Оцінюючи потенціал малого і середнього бізнесу у Полтавській області як позитивний, можемо виділити певні стримуючі чинники його розвитку:

- наявність територіальних диспропорцій: за розмірами підприємств, за сферами економічної діяльності, за розподілом інвестиційних ресурсів, за фінансовою результативністю діяльності, за диференціацією заробітної плати та міжгалузевою диференціацією в рівнях оплати праці у розрізі районів області, а також за тінізацією доходів працюючих на території області;

- утруднений доступ суб'єктів малого підприємництва, особливо початківців, до фінансово-кредитних ресурсів;

- загроза збільшення податкового навантаження.

- З метою забезпечення сприятливих умов для розвитку і підвищення конкурентоспроможності підприємництва на території Полтавської області рішенням обласної ради № 314 від 26 грудня 2016 р. затверджено «Комплексну програму розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2017-2020 роки» [14]. Основними індикаторами даної програми є наступні показники:

- кількість суб'єктів підприємницької діяльності;

- кількість зайнятих працівників, тис. осіб, у тому числі за видами підприємств;

- питома вага реалізованої продукції (робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва за видами підприємств, %;

- кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва.

Підприємництво, торгівля, туризм можуть значно сприяти інтенсивному соціально-економічному розвитку Полтавської області. Ключовими особливостями

і перевагами малого бізнесу у вищезначених галузях є те, що він:

- сприяє досягненню оптимальної структури економіки завдяки високій гнучкості та здатності займати найменші ринкові ніші;

- істотний фактор створення нових робочих місць;

- головний чинник розвитку регіональної економіки;

- забезпечує швидку перебудову обмінних процесів, ріст зайнятості, формування підприємницької культури [15, с. 31];

- оперативно реагує на кон'юнктуру ринку, тобто забезпечує гнучкість економіки в умовах динамічної диференціації й індивідуалізації споживацького попиту;

- формує конкурентне середовище;

- пом'якшує соціальну напругу, демократизує ринкові відносини, є основою формування «середнього класу» [4].

Саме тому в області приділяють велику увагу навчанню молоді основам підприємництва, допомагають потенційним підприємцям осмислити сутність самостійного бізнесу, виявити свій власний шлях, зважити сили, проаналізувати всі «за» і «проти» для прийняття остаточного рішення. Зокрема, на базі закладів вищої освіти м. Полтави (Полтавської державної аграрної академії, Полтавського університету економіки і торгівлі, Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка) здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

На наш погляд, діяльність закладів вищої освіти Полтавщини здатна забезпечити розвиток наукових і прикладних досліджень у галузі підприємництва та сприяти практичній реалізації потенціалу малого та середнього бізнесу. У світлі євроінтеграційних процесів часто обговорюються проблеми відповідності української продукції європейським нормам та стандартам, однак, потребують вирішення і питання про відповідність фахової підготовки персоналу для виробництва такої продукції. Водночас, процедура підготовки професійних кадрів, узгодження їх кваліфікації з професійними стандартами ЄС має бути конкурентною перевагою не тільки на внутрішньому, але й на зовнішніх ринках [16].

Аналіз інформації, розміщеної на сайтах закладів вищої освіти Полтави, пока-

зав, що університети, академія, коледжі позиціонують себе у якості сучасних, інноваційних, підприємницьких освітніх структур, орієнтованих на розробку і впровадження новітніх технологій, розвиток прикладної науки і консалтингових послуг, тісної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади держави і суспільства, участь у соціальному підприємництві.

Наприклад, діяльність викладачів кафедри «Підприємництва і права» Полтавської державної аграрної академії сфокусована на дослідженні соціодемографічних характеристик студентів, підвищенні мотивації студентів до навчання, аналізі індивідуальних соціально-психологічних намірів студентів з організації підприємницької діяльності. Такий моніторинг допомагає формувати готовність випускників до самостійної підприємницької діяльності шляхом реалізації компетентнісного підходу до навчання з урахуванням індивідуальних освітніх траєкторій.

Важливе значення для формування підприємницької активності студентів має певна співпраця закладів вищої освіти міста з Полтавською обласною державною адміністрацією. У рамках Комплексної програми розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2017-2020 рр. [14] Полтавська державна аграрна академія проводить певну роботу. Так, 26 жовтня 2017 р. кафедрою підприємництва і права ПДАА разом з Полтавською обласною державною адміністрацією був проведений круглий стіл на тему: «Розвиток малого підприємництва на Полтавщині: проблеми та перспективи». На цьому заході обговорювалися науково-практичні засади підприємницької діяльності; перспективи розвитку та функціонування малих форм господарювання на Полтавщині; проблеми ефективного функціонування та сталого розвитку підприємницьких структур Полтавського регіону.

Заслугує особливої уваги популяризація підприємництва на місцевому рівні шляхом проведення конкурсу «Кращі товари Полтавщини». Поширення пропозицій малого та середнього підприємництва на Інтернет-майdanчиках, відзначення кращих підприємців області, залучення до участі у виставкових заходах та форумах не лише суб'єктів малого та середнього підприємництва, але й

студентської молоді сприяють адаптації майбутніх фахівців до ринку праці.

Можна впевнено стверджувати, що освітні проекти: «Школа малого бізнесу», «Молодий бізнесмен», «Віртуальне підприємство», які реалізуються закладами вищої освіти міста спільно з Полтавською обласною державною адміністрацією, сприяють підвищенню поінформованості молоді, представників малого та середнього підприємництва з питань започаткування власної справи, бізнес-планування, залучення фінансових ресурсів, можливості участі у державних закупівлях в області. Дані освітні проекти побудовані на основі активних методів навчання. Приймаючи участь у навчанні, учасники, окрім засвоєння основ підприємницької діяльності розвивають навички:

- з розробки бізнес-планів: від опрацювання своєї ідеї до подання презентації проекту після закінчення програми експертам Полтавського центру підтримки підприємництва, ремісництва, сімейного бізнесу «Полтава-Бізнес-Центр»;

- з управління віртуальним підприємством;

- роботи у команді.

Однією з найважливіших особливостей освітніх проектів, які реалізуються у інтерактивній формі є те, що вони розвивають навички ефективного управління в умовах конкуренції, формують стратегічне бачення розвитку системи управління підприємством, допомагаючи на практиці освоювати конкретні економічні знання, відповідають світовим стандартам по управлінню підприємством і в той же час враховують правові засади вітчизняного законодавства. При використанні мережевої версії ділової бізнес-гри учасники мають можливість створювати команди, вчатьс я згадженно приймати ефективні управлінські рішення. У цілому спільні освітні проекти у формі ділових ігор сприяють розвитку стратегічного мислення майбутніх фахівців, відкритості до нового, формуванню навичок ефективного комунікації в команді.

Просвітницька діяльність закладів вищої освіти і Полтавської обласної державної адміністрації, спрямована на підвищення обізнаності та компетентності молоді щодо ведення підприємницької діяльності, стала у м. Полтава доброю традицією. Зокрема, протягом 2017 року проведено 16 семінарів, тренінгів для

навчання підприємців, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів АТО, шкільної молоді. На фінансове забезпечення заходів із обласного бюджету було виділено 42 тис. грн. Потужна підтримка була надана розвитку бізнес-інкубаторів та бізнес-центрів при закладах вищої освіти області, якими проведено 37 просвітницьких заходів за участю 760 осіб. На вказані цілі використано 139 тис. грн. [13].

Таким чином, спільними зусиллями закладів вищої освіти регіону і Полтавської облдержадміністрації у молодіжному середовищі створюються оптимальні умови для «вироснування» нового покоління підприємців. Створюючи майданчик для згуртування студентів із різних освітніх установ, моделюючи ситуації, максимально наближені до реальних умов професійної діяльності, органи місцевої влади сприяють формуванню підприємницьких компетенцій у майбутніх фахівців, підвищують мотивацію молоді до навчання.

Активні учасники тренінгів, майстер-класів, ділових ігор, інших освітніх проектів під час навчання максимально занурюються у професійне середовище, проходять фахову й соціальну адаптацію та у майбутньому зможуть успішно створювати власний бізнес. Так формується кадровий резерв регіону і координується підготовка фахівців, які відповідатимуть потребам ринку праці.

Зазначимо, що формування підприємницьких компетенцій у майбутніх фахівців потребує системної взаємодії освітян, бізнесу, представників ринку праці, органів місцевого самоврядування. Важливими з точки зору комплексного вирішення питань розвитку молодіжного підприємництва у регіоні є пропозиції Полтавської обласної ради від 22 грудня 2017 року «Про Програму економічного та соціального розвитку Полтавської області на 2018 р.» [14]. Пріоритетними завданнями програми визначено:

- створення сприятливих умов для розвитку сильного та конкурентоспроможного сектору малого і середнього підприємництва;
- розширення доступу малого і середнього підприємництва до фінансових ресурсів;
- співпраця з закладами вищої освіти області в частині проведення просвітницьких заходів з метою залучення окремих верств населення до підприємницької діяльності (молоді, студентства,

учасників АТО, соціально вразливих верств населення).

Впровадження окреслених програмою заходів економічного і соціального розвитку регіону сприятиме:

- збільшенню кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва, створенню нових робочих місць та умов для самозайнятості населення;
- покращенню показників оцінки легкості ведення бізнесу, що враховуються у регіональному рейтингу Doing Business;
- розширенню спектру надання послуг суб'єктам малого і середнього бізнесу за допомогою Єдиного державного порталу адміністративних послуг.

Сьогодні участь підприємницької спільноти у реалізації освітніх програм закладів вищої освіти, координація діяльності викладачів і роботодавців, є визначальним фактором забезпечення якості підготовки випускників до професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сектор малого підприємництва відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку регіону, сприяє вирішенню проблем зайнятості населення. Створення сприятливих умов для ведення бізнесу у регіоні стимулюватиме розвиток молодіжного підприємництва, заохочуватиме підприємців створювати нові робочі місця, сприятиме становленню середнього класу і соціальної стабільності у регіоні. Разом з тим, потребують подальшого вивчення питання формування готовності молоді до підприємницької діяльності. Дії закладів вищої освіти Полтавського регіону мають бути спрямовані на створення платформи для обміну знаннями, досвідом і технологіями з проблеми навчання підприємству й удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців до самостійної трудової діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Український бізнес: корупція – серед основних проблем, що заважають розвитку вітчизняної економіки. URL: <http://www.hrdc.org.ua/materiali/item/ukrajinskij-biznes-korupsiya-sered-osnovnikh-problem-shcho-zavazhayut-rozvitku-vitchiznyanoji-ekonomiki.html>.
2. 10 головних проблем, які заважають розвитку бізнесової справи. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/116027>.
3. Павлюк А.В. Розвиток інноваційного підприємства. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 129–132.

4. Безус А.М., Шафранова К.В. Розвиток підприємств малого бізнесу в Україні. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. 2016. № 3. С. 7–17.
5. Полюга Ю. О. Формування інноваційного потенціалу молоді як важлива складова молодіжного підприємництва. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/.2011_1/171.pdf.
6. Єсінова, Н.І., Голозубова А.О. Проблеми працевлаштування молоді на ринку праці України. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2017. Вип. 1 (25). С.111–120.
7. Загородня А. Проблема якості та змісту підготовки фахівців економічної галузі в Україні. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2016. Вип. 4. С. 21–25.
8. Бутко М.П., Попело О.В. Методологія оцінки ролі малого підприємництва в інноваційному розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2012. № 3. С. 67–74.
9. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft). p.8.
10. Статистична інформація / за ред. О.Г.Осауленко. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/
11. Головне управління статистики у Полтавській області: офіційний сайт. URL: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрана.
12. На Полтавщині працюють 9653 малі підприємства і 559 середніх. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/news/na-poltavshchini-pracyuyut-9653-mali-pidpriemstva-i-559-serednih>
13. Полтавська обласна державна адміністрація: офіційний сайт. URL: www.adm-pl.gov.ua
14. Комплексна програма розвитку малого та середнього підприємництва у Полтавській області на 2017–2020 роки. Полтавська обласна державна адміністрація. URL: http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/programa_malogo_pidpriemnictva.pdf. – Назва з екрана.
15. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. Третє вид., стер. Київ: Знання, КОО, 2005. 302 с.
16. Бізнес потребує професійних кадрів. URL: <https://e-tpp.org/2016/06/29/biznes-potrebuye-profesijnyh-kadriv/>
1. Ukrainian business: corruption is one of the main problems hindering the development of the domestic economy. Department of Anticorruption Policy of the International Committee for the Protection of Human Rights – Ukrainian business: corruption among the main problems hindering the development of the domestic economy. Hrdc.org.ua. Retrieved 26 March 2017, from <http://www.hrdc.org.ua/materials/item/ukrajinskij-biznes-koruptsiya-sered-osnovnix-problemshcho-zavazhayut-rozvitku-vitchiznyanoi-ekonomiki.html>
2. 10 major problems that hinder the development of business in Transcarpathia. Uzhgorod.net.ua. Retrieved 17 March 2017, from <http://uzhgorod.net.ua/news/116027>.
3. Pavliuk, L. (2017). Development of innovative entrepreneurship. *Economic Forum*, 2, 129–132.
4. Bezus, A., & Shafranov, K. (2016). Development of small business enterprises in Ukraine. *Bulletin Of The Kiev National University Of Technology And Design. Series: Economic Sciences*, 3, 7–17.
5. Poliuha, Iu. (2011). Formation of innovative potential of youth as an important component of youth entrepreneurship. *Sustainable Development Of The Economy*, 1(4), 171-175.
6. Iesinova, N., Golozubova, A. (2017). Problems of employment of young people in the labor market of Ukraine. *Economic strategy and prospects for the development of trade and services*, 1(25), 111-120.
7. Zagorodnia, A. (2016). The problem of the quality and content of the training of specialists in the economic sphere in Ukraine. *Pedagogical Process: Theory and Practice*, 4, 21–25.
8. Butko, M. (2012). Methodology for assessing the role of small business in the innovative development of the region. *Regional economy*, 3, 67–74.
9. Rychen, D., Salganik, L. (2002). Definition and Selection of Competencies (DeSeCo): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy Paper an Overarching Frame of Reference for a Coherent Assessment and Research Program on Key Competencies. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 8.
10. News of State Statistics Service of Ukraine. Ukrstat.org. Retrieved 17 March 2017, from <https://ukrstat.org/en>
11. The Main Department of Statistics in the Poltava region. Pl.ukrstat.gov.ua. Retrieved 29 March 2017, from <http://www.pl.ukrstat.gov.ua>
12. Poltava region employs 9653 small enterprises and 559 medium-sized enterprises Poltava Regional State Administration. Adm-pl.gov.ua. Retrieved 7 April 2017, from <http://www.adm-pl.gov.ua/news/na-poltavshchini-pracyuyut-9653-mali-pidpriemstva-i-559-serednih>
13. Poltava regional state administration | Home page. Adm-pl.gov.ua. Retrieved 7 April 2017, from <http://www.adm-pl.gov.ua>.
14. Integrated Program for the Development of Small and Medium-Sized Entrepreneurship in Poltava Oblast for 2017-2020. Adm-pl.gov.ua. Retrieved 17 March 2017, from http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/programa_malogo_pidpriemnictva.pdf
15. Varnalii, Z. (2005). *Small Business: The Basics of Theory and Practice*. Kyiv: Society of Knowledge. 302 p.
16. Business needs professional staff | Department of examination of ZTPP. E-tpp.org. Retrieved 17 March 2015, from <https://e-tpp.org/2016/06/29/biznes-potrebuye-profesijnyh-kadriv/>

References

HALYCH Oleksandr,

Ph.D in Economics, Associate Professor, Dean of Economy and Management Faculty
Poltava State Agrarian Academy
e-mail: galycholeksandr@gmail.com

MOROZ Svitlana,

Ph.D in Pedagogy, Teacher-Methodist, Poltava Cooperative College
e-mail: smor@meta.ua

KALASHNYK Olena,

Ph.D in Technical Sciences, Associate Professor of Entrepreneurship and Law Department
Poltava State Agrarian Academy
e-mail: kalashnik1968@meta.ua

REGIONAL ASPECTS OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT AND THE ROLE OF ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION IN FORMING BUSINESS COMPETENCES

Abstract. *Introduction.* The article analyzes the dynamics and current trends of the small business of the Poltava region; found deterrent factors for further progress in the development of small business; emphasizes the importance of forming youth readiness for entrepreneurial activity while studying in institutions of higher education; substantiates the importance of creating conditions in the region for the development of youth entrepreneurship and self-employment of youth.

The purpose of the article. Analysis of the development of small business in the Poltava region, identification of problem issues and prospects for the professional training of future entrepreneurs.

Results The analysis of problems and prospects of development of small business in the Poltava region is carried out. It was established that the small and medium entrepreneurship, trade and tourism have a significant potential for economic growth of the region, which is why their development in the region is given special attention. A positive trend in recent years has been the creation of favorable conditions for doing business in the region. It was established that Poltava region ranked sixth in the regional Doing Business rating in 2017 regarding the ease of doing business in the regions of Ukraine. The regional programs of small business development operating in Poltava and the region are analyzed, indicators of entrepreneurship development are defined. At the same time, attention is paid to the fact that one of the obstacles hindering the development of the economy and business in the

region is the low professional training of "young" specialists in entrepreneurship. The factors that hinder the development of youth entrepreneurship in the region are described. The necessity of using joint efforts of the Poltava Regional State Administration, business and institutions of higher education for the creation of optimal conditions for preparing a new generation of entrepreneurs is grounded. It has been proved that the determining factor for forming entrepreneurial competences of youth and ensuring the quality of training graduates for professional activities is the involvement of entrepreneurship education programs in implementation.

Conclusions The small business sector plays an important role in the socio-economic development of the region, contributes to solving the problems of employment of the population. Creating favorable conditions for doing business in the region will stimulate the development of youth entrepreneurship, encourage entrepreneurs to create new jobs, promote the formation of the middle class and social stability in the region. At the same time, further study of the issue of youth readiness for entrepreneurship needs to be further studied. Actions of higher education establishments of the Poltava region should be aimed at creating a platform for the exchange of knowledge, experience and technology on the problem of entrepreneurship training and improving the process of preparing future specialists for independent work.

Key words: business, entrepreneurship, competence approach, youth entrepreneurship, entrepreneurial competences, vocational education, socio-economic development of the region.

Одержано редакцією 09.04.2018
Прийнято до публікації 13.04.2018